

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Νεοελληνική Γλώσσα

Β΄ Γυμνασίου

Τίτλος:

**«Διαβάζοντας ηλεκτρονικά ειδησεογραφικά κείμενα
με κριτικό τρόπο»**

Συγγραφή: ΣΤΕΦΑΝΙΑ ΜΠΟΤΕΛΗ

Εφαρμογή: ΓΕΩΡΓΙΑ ΤΣΙΓΚΑ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2015

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας γλώσσας: Δημήτρης Κουτσογιάννης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμασούνα 1 – Πλατεία Σκρά Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

A. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Διαβάζοντας ηλεκτρονικά ειδησεογραφικά κείμενα με κριτικό τρόπο

Εφαρμογή σεναρίου

Γεωργία Τσίγκα

Δημιουργία σεναρίου

Στεφανία Μποτέλη

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Γλώσσα

Τάξη

Β΄ Γυμνασίου

Σχολική μονάδα

Γυμνάσιο – Λυκειακές Τάξεις Μακρυχωρίου Λάρισας

Χρονολογία

Από 18-2-2011 έως 16-3-2015

Διδακτική/θεματική ενότητα

6η ενότητα: Παρακολουθώ, ενημερώνομαι και ψυχαγωγούμαι από διάφορες πηγές.

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

7 ώρες

Χώρος

Κατά την εφαρμογή του σεναρίου χρησιμοποιήθηκαν:

- I. Φυσικός χώρος εντός σχολείου: εργαστήριο πληροφορικής και αίθουσα διδασκαλίας.
- II. Εικονικός χώρος: wiki, facebook.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Για να υλοποιηθεί το σενάριο, ως προς τα ψηφιακά μέσα χρειάστηκε:

- Εργαστήριο πληροφορικής με σύνδεση στο διαδίκτυο.
- Χρήση βινετοπροβολέα.
- Επαρκής γνώση της εκπαιδευτικού για τη λειτουργία ιστοσελίδων wiki, ώστε να δημιουργήσει μία σελίδα για την τάξη και να εξηγήσει στους μαθητές και μαθήτριες τον τρόπο χρήσης, που δεν τους ήταν γνωστός.

Επίσης, σημαντική προϋπόθεση αποτέλεσε:

- Η εμπειρία της εκπαιδευτικού και των μαθητών/-τριών στην ομαδοσυνεργατική μέθοδο διδασκαλίας και μάθησης.
- Η προθυμία της εκπαιδευτικού να διαθέσει χρόνο για εξοικείωση των μαθητών /-τριών με τον σχετικά άγνωστο σε αυτούς χώρο του τύπου, ηλεκτρονικού και έντυπου.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη

Το σενάριο στηρίζεται

Στεφανία Μποτέλη, Διαβάζοντας ηλεκτρονικά ειδησεογραφικά κείμενα με κριτικό τρόπο, Νεοελληνική Γλώσσα Β΄ Γυμνασίου, 2014.

Το σενάριο αντλεί

-

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στόχος της εφαρμογής του σεναρίου ήταν οι μαθητές και μαθήτριες (στο εξής μαθητές) να εξοικειωθούν με την κριτική ανάγνωση ειδησεογραφικών κειμένων. Εργαζόμενοι σε πέντε ομάδες οι μαθητές (26 στο σύνολο) μελέτησαν πέντε κείμενα δημοσιευμένα σε ηλεκτρονικές εφημερίδες και σε ιστοχώρους ενημερωτικού χαρακτήρα. Τα κείμενα είχαν την ίδια θεματολογία αλλά διαφορετικές προσεγγίσεις, ώστε, σε πρώτο επίπεδο, να γίνει αντιληπτή η έννοια της πολυφωνίας στον τύπο. Στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος βρέθηκε η είδηση ότι η ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας επρόκειτο να μεταβάλει το καθεστώς των Πρότυπων-Πειραματικών Σχολείων και η κριτική που ασκήθηκε στον θεσμό. Κάθε ομάδα ανέλαβε ένα σχετικό δημοσίευμα από τις ηλεκτρονικές εκδόσεις των εφημερίδων [ΕΘΝΟΣ](#), [Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ](#), [Εφημερίδα των Συντακτών](#), την ειδησεογραφική σελίδα [Pathfinder](#) και τη [σχολική εφημερίδα](#) του 2ου Πρότυπου-Πειραματικού Γυμνασίου Θεσσαλονίκης.

Οι μαθητές αντιμετώπισαν τα ειδησεογραφικά κείμενα ως αφηγηματικές αλλά και ως ιδεολογικές κατασκευές και τα αποδόμησαν, για να αναγνωρίσουν πως αυτά «δεν είναι απλά φορείς πληροφοριών αλλά εμπεριέχουν την αξιολόγηση του συντάκτη τους, ρητή ή υπόρρητη, που επηρεάζει και τον αναγνώστη» (Μποτέλη 2014). Κάθε ομάδα μελέτησε το άρθρο που είχε αναλάβει και, μέσα από τις δραστηριότητες των φύλλων εργασίας, κατέγραψε σταδιακά τα ευρήματά της στο συνεργατικό περιβάλλον του wiki της τάξης που είχε δημιουργήσει η εκπαιδευτικός και τα παρουσίασε στην ολομέλεια. Με την κατάλληλη ενθάρρυνση, οι ομάδες έκαναν συγκρίσεις των δημοσιευμάτων και κατέληξαν σε χρήσιμα συμπεράσματα.

Η εφαρμογή του σεναρίου συνέβαλε στον κλασικό και κριτικό γραμματισμό των μαθητών, εφόσον οι ίδιοι μελέτησαν τη δομή ειδησεογραφικών κειμένων και αποκωδικοποίησαν τον γραπτό λόγο ως φορέα ιδεολογικής φόρτισης. Παράλληλα με τον γραπτό λόγο, που είναι η συνήθης σχολική πρακτική, οι μαθητές ανέπτυξαν

τεκμηριωμένο και αναστοχαστικό προφορικό λόγο. Εκτός αυτών, καλλιέργησαν αφενός τον ψηφιακό γραμματισμό, καθώς απέκτησαν εμπειρία στη χρήση ενός ψηφιακού περιβάλλοντος αλληλεπίδρασης (wiki), και αφετέρου τον ψηφιακό κριτικό γραμματισμό έχοντας συνειδητοποιήσει ότι οι ηλεκτρονικοί χώροι είναι ιδεολογικά φορτισμένοι, ώστε οι ίδιοι να προετοιμάζονται για να συμμετάσχουν ως ικανοί πομποί και δέκτες.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Η θεωρητική βάση του σχεδιασμού της εφαρμογής ακολουθεί κατ' αρχήν το σκεπτικό της συντάκτριας του σεναρίου. Υιοθετεί, δηλαδή, τη θέση του Paulo Freire για την κριτική συνειδητοποίηση και αφύπνιση των ανθρώπων μπροστά στα προϊόντα των Μ.Μ.Ε. και τη σύγχρονη επικοινωνία. Επίσης, συμμερίζεται την ανάγκη να γίνεται έλεγχος της εγκυρότητας των πηγών ενημέρωσης μέσω της κριτικής γλωσσικής επίγνωσης και της συνειδητοποίησης ότι η γλώσσα αλληλεπιδρά διαρκώς με ιδεολογίες και σχέσεις εξουσίας (Μποτέλη 2014). Επιπλέον, η εφαρμογή γίνεται με βάση τη σύγχρονη πρόσληψη του γλωσσικού μαθήματος, το οποίο διευρύνεται από ένα μεταξύ άλλων γλωσσικό αντικείμενο σε μέσο διδασκαλίας του συνόλου των γνωστικών περιοχών (Σπανέλλη & Τσιαγκάνη 2007).

Το μεθοδολογικό πλαίσιο της εφαρμογής επιδιώκει να αξιοποιήσει την άποψη του Halliday, ότι οι μαθητές πρέπει να γνωρίζουν τους μηχανισμούς της γλώσσας και να την κατανοούν ως ένα σημειογενές σύστημα, μια σημαντική πηγή κατασκευής και ανταλλαγής νοημάτων. Οι μαθητές ασκούνται στα τρία επίπεδα της γλώσσας: Στο επίπεδο που η γλώσσα εκφράζει την ιδέα που έχει ο ομιλητής για την πραγματικότητα, τον εξωτερικό και τον εσωτερικό του κόσμο, (ανα)παραστατική λειτουργία της γλώσσας (ideational Function), στο επίπεδο διαπροσωπικής

λειτουργίας (interpersonal function), που αφορά στις σχέσεις όσων εμπλέκονται σε μια περίπτωση επικοινωνίας και στην υιοθέτηση ταυτοτήτων και ρόλων με τους οποίους επικοινωνούμε και διαμορφώνουμε διαπροσωπικές σχέσεις, και στο επίπεδο της κειμενικής λειτουργίας (textual Function), που αφορά στον τρόπο που το κείμενο οργανώνεται ως προφορικός ή γραπτός λόγος (Λύκου 2000). Οι μαθητές αναγνωρίζουν πώς πραγματώνονται οι λειτουργίες της γλώσσας μέσω των λεξικογραμματικών επιλογών του ομιλητή. Επαγωγικά συνειδητοποιούν ότι οι επιλογές αυτές κατασκευάζουν νοήματα και είναι ικανές να διαμορφώνουν αναλόγως την πραγματικότητα.

Η προσέγγιση των δημοσιογραφικών κειμένων γίνεται με βάση την παραδοχή της κειμενογλωσσολογίας σύμφωνα με τον Χατζησαββίδη & Χατζησαββίδου (2011), ότι μια γλωσσική ενότητα καθίσταται κείμενο με την προϋπόθεση να «φέρνει τόσο στοιχεία από τις προθέσεις του δημιουργού όσο και νοήματα που συνδέονται με εξωγλωσσικές καταστάσεις και επικοινωνιακές συνθήκες». Κατ' επέκταση, στην εφαρμογή του παρόντος σεναρίου, αναγνωρίζουμε τον διαμεσολαβητικό ρόλο του ειδησεογραφικού λόγου μεταξύ γεγονότος και αποδέκτη που υπόκεινται σε μια διαδικασία αναπλαισίωσης (Χατζησαββίδης 2001). Όπως αναφέρει και η συντάκτρια, «στόχος [...] είναι να μελετούν οι μαθητές/τριες κριτικά τη γλώσσα ως κοινωνική κατασκευή που υφίσταται μεταβολές και γίνεται πεδίο ανταγωνισμού δυνάμεων, συγκαλύπτοντας πολλές φορές φαινόμενα ρατσισμού, σεξισμού, διακρίσεων, κοινωνικών ανισοτήτων, έτσι ώστε να μπορέσουν να δομήσουν τον δικό τους χειραφετημένο λόγο».

Η εφαρμογή ακολουθεί τη θεωρία της πολυτροπικότητας στη μελέτη και ανάλυση κειμένου. Δεδομένου ότι σήμερα το κείμενο, πολύ μάλλον το ειδησεογραφικό, είναι ένα πολλαπλό σύστημα τρόπων, η μελέτη και ανάλυσή του εστιάζει τόσο στα γλωσσικά όσο και στα μη γλωσσικά στοιχεία του. Αναμφίβολα, τα πολυτροπικά κείμενα, η επικοινωνία που διαμεσολαβείται από την τεχνολογία,

κατακλύζουν την καθημερινότητα των μαθητών και αποτελούν για αυτούς σημαντική πηγή κοινωνικής γνώσης. Συνεπώς, αυτοί χρειάζεται να αναγνωρίζουν στα κείμενα, πέρα από τον λόγο, και άλλους τρόπους επικοινωνίας και σημειωτικά συστήματα που υπάρχουν, όπως οι φωτογραφίες, τα χρώματα, η μορφοποίηση. Στο πλαίσιο, επομένως, μιας ουσιαστικής εκπαίδευσης το σχολείο οφείλει να προετοιμάζει τους μαθητές «να χειρίζονται ικανοποιητικά την πληθώρα των πολυτροπικών κειμένων που τους περιβάλλει» (Χοντολίδου 1999). Συνακόλουθα, και κατά τη διατύπωση της συντάκτριας, «εφαρμόζονται παιδαγωγικές διαδικασίες που περιέχονται στα προγράμματα Πολυγραμματισμών (Kalantzis & Cope 2001: 215) και που περιλαμβάνουν:

- Τοποθετημένη πρακτική: αξιοποίηση διαθέσιμων ειδών λόγου συμπεριλαμβανομένων και αυτών που ανήκουν στις ποικίλες οπτικές της ζωής των διδασκόμενων.
- Ανοιχτή διδασκαλία: συστηματική, αναλυτική και συνειδητή κατανόηση.
- Κριτική πλαισίωση: διαδικασία κατά την οποία ερμηνεύεται το κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον συγκεκριμένων σχημάτων νοήματος. Αυτή συμπεριλαμβάνει ότι ο διδασκόμενος αποστασιοποιείται από το αντικείμενο μελέτης και ότι στέκεται κριτικά σε σχέση με το πολιτισμικό του περιβάλλον.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Η εφαρμογή υιοθετεί τους στόχους της συντάκτριας που είναι οι μαθητές να αναπτύξουν:

- «Καλλιέργεια μιας ενεργητικής και κριτικής στάση ζωής.
- Καλλιέργεια του προτύπου του χειραφετημένου και ευαισθητοποιημένου πολίτη.

- Γνώση των κινδύνων ετεροκαθορισμού από τα ΜΜΕ και προβολή της κριτικής αντιμετώπισης των μηνυμάτων ως τρόπου αυτοπροστασίας απέναντι στον καταϊγισμό λόγου και ιδεολογιών που δέχεται τη σημερινή εποχή το άτομο.»

Επιπλέον, στόχος είναι οι μαθητές:

- Να συνειδητοποιήσουν πως η πολυφωνία στα Μ.Μ.Ε. είναι στοιχείο του γόνιμου, ουσιαστικού δημόσιου διαλόγου και, επομένως, της δημοκρατίας.
- Να γνωρίσουν μια άλλη διάσταση του δημόσιου σχολείου, τα Πρότυπα-Πειραματικά Σχολεία.
- Να στοχαστούν για την αριστεία στην εκπαίδευση.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Κατά την εφαρμογή αναμένεται οι μαθητές:

- Να ασκηθούν στα τρία επίπεδα της γλώσσας: (ανα)παραστατική λειτουργία (ideational Function), διαπροσωπική λειτουργία (interpersonal function), κειμενική λειτουργία (textual Function).
- Να εμπλουτίσουν τη γλωσσική εμπειρία τους.

Γραμματισμοί

Κλασικός γραμματισμός

Επιδιώξαμε να αναπτυχθούν:

- Η ικανότητα των μαθητών να αναγνωρίζουν στα κείμενα, πέρα από τον λόγο, και άλλους τρόπους επικοινωνίας και σημειωτικά συστήματα που υπάρχουν, όπως οι φωτογραφίες, τα χρώματα, η μορφοποίηση.
- Η διάκριση της είδησης από το σχόλιο.
- Η ανάγνωση και κατανόηση κειμένων που χαρακτηρίζονται από υψηλό βαθμό πληροφοριακού φορτίου (αναμόρφωση της γλωσσικής εμπειρίας).

- Άσκηση στην παραγωγή προφορικού λόγου στο πλαίσιο αντιπαραβολής κειμένων.
- Αξιοποίηση της αλληλεπίδρασης ως μέσου καλλιέργειας της συνεργατικότητας.

Σε συμφωνία με τη συντάκτρια του σεναρίου επιδιώκονται και οι εξής στόχοι:

- «Εξάσκηση μαθητών/μαθητριών στην κατανόηση των ρητών και υπόρρητων μηνυμάτων ενός ειδησεογραφικού κειμένου.
- Εξοικείωση των μαθητών/μαθητριών με τα χαρακτηριστικά του ειδησεογραφικού λόγου (η είδηση ως αποκλίνον γεγονός, η είδηση ως κειμενικό είδος με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά όπως τίτλος, δομή ανεστραμμένης πυραμίδας, δημοσιογραφική γλώσσα, χρήση τριτοπρόσωπης σύνταξης ενεργητικής ή παθητικής, σοβαρό ύφος, αυστηρή σύνταξη, λεξιλόγιο γραπτού λόγου, μεταφορική και κυριολεκτική χρήση του λόγου, σχήματα λόγου, αξιολόγηση ρητή ή υπόρρητη της είδησης μέσα από τον τρόπο παρουσίασης των γεγονότων, τα σημεία στίξης ως σχόλιο κτλ.).
- Εξοικείωση των μαθητών/μαθητριών με ειδησεογραφικό λόγο που παρουσιάζει στοιχεία προφορικότητας (χαλαρή σύνταξη, πολλές επαναδιατυπώσεις κτλ.), πολυτροπικότητα (ένταξη εικόνας, βίντεο, μουσικής, προφορικών μαρτυριών κτλ.), υβριδικότητα (συνδυασμός προφορικού και γραπτού λόγου).»

Νέοι γραμματισμοί

Σε συμφωνία με τη συντάκτρια επιδιώκεται:

- «Εξοικείωση με τα χαρακτηριστικά του ηλεκτρονικού τύπου και συνειδητοποίηση των διαφορών του από τις έντυπες εφημερίδες: θεματολογία, σύνδεση με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (Facebook, twitter κτλ.), διαφημίσεις, λίστες επιλογών (π.χ. οι πιο σημαντικές ειδήσεις), συνεχής ροή ειδήσεων και διαρκής αλλαγή της «πρώτης είδησης» ανάλογα με την επικαιρότητα, έλλειψη του παραδοσιακού «σαλονιού», πολυτροπικότητα ηλεκτρονικών ειδησεογραφικών κειμένων (συνοδεύονται από φωτογραφικό

υλικό ή βίντεο), υβριδικότητα ηλεκτρονικών ειδησεογραφικών κειμένων (π.χ. ορισμένες φορές το κείμενο πλαισιώνεται από κάποιο βίντεο με συνεντεύξεις ή ηχογραφημένο υλικό κτλ.), υπερσυνδέσεις μέσα στο κείμενο που παραπέμπουν σε παλιότερες ηλεκτρονικές δημοσιεύσεις, σύνδεση κάποιων ηλεκτρονικών εφημερίδων με ιστολόγια, δυνατότητα σχολιασμού από αναγνώστες (αν κάτι τέτοιο επιτρέπεται από τον συντάκτη).»

Κριτικός γραμματισμός

Αναμένεται η εφαρμογή να συμβάλει ώστε οι μαθητές:

- Να αντιμετωπίζουν με κριτικό τρόπο τα ειδησεογραφικά κείμενα και να αναζητούν στοιχεία εγκυρότητας σε αυτά.
- Να συνειδητοποιήσουν σταδιακά ότι το διαδίκτυο δεν είναι ένας χώρος ιδεολογικά ουδέτερος.

Διδακτικές πρακτικές

Με την εφαρμογή του σεναρίου οι μαθητές αξιοποιούν πρακτικές όπως:

- Συνεργασία σε ανομοιογενείς ομάδες.
- Αναζήτηση, απόκτηση, κατανόηση, πυκνώση και μετάδοση με προφορικό λόγο ενός σημαντικού όγκου πληροφοριών από το διαδίκτυο.
- Ανάλυση λόγου με βάση το μοντέλο των Labov και Bell.
- Δημιουργική κριτική σε μηνύματα ιδιαίτερα από ηλεκτρονικά περιβάλλοντα.
- Αναστοχασμός για τα προϊόντα λόγου.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Αφετηρία για την εφαρμογή του σεναρίου αποτέλεσε καταρχήν ο προβληματισμός μου όποτε διδάσκω το Ε΄ μέρος της 6ης ενότητας του σχολικού εγχειριδίου

Νεοελληνικής Γλώσσας Β΄ Γυμνασίου, που ενθαρρύνει τους μαθητές να σχολιάσουν τα ποσοστά αναγνωσιμότητας εφημερίδων σε διάφορες ηλικιακές ομάδες, να επεξεργαστούν ενημερωτικό υλικό, να αξιολογήσουν την εγκυρότητα των πηγών. Ο προβληματισμός ξεκινά από την κάθε φορά αναδεικνυόμενη μεγάλη ή παντελής έλλειψη εμπειρίας των μαθητών της ηλικίας αυτής στην ανάγνωση έντυπου ή ηλεκτρονικού τύπου. Θεώρησα, λοιπόν, γενικότερα κατάλληλη την επιλογή ειδησεογραφικών κειμένων κοινής θεματολογίας που προτείνει η συντάκτρια του σεναρίου, ειδικότερα μάλιστα για την προτεινόμενη από το εγχειρίδιο δραστηριότητα σύγκρισης του τρόπου παρουσίασης των ειδήσεων. Έναυσμα για την επιλογή της είδησης που αφορά στα Πρότυπα-Πειραματικά Σχολεία αποτέλεσε το θέμα συζήτησης στην τάξη, υπέρ και κατά της αριστείας στη σχολική επίδοση, που έγινε με αφορμή το αυξημένο ενδιαφέρον αρκετών μαθητών του συγκεκριμένου τμήματος. Αποφεύγοντας τους συνήθεις διδακτισμούς, θεώρησα πιθανό η ενασχόληση με τα σχετικά δημοσιεύματα να βοηθήσει ώστε οι μαθητές να διαμορφώσουν μια ευρύτερη αντίληψη του θέματος, πέρα από τα προσωπικά τους όρια, να συνειδητοποιήσουν τις κοινωνικές διαστάσεις του θέματος μέσα από τον δημόσιο διάλογο, να αναστοχαστούν τη δική τους τοποθέτηση αφού γνωρίσουν τις τοποθετήσεις διάφορων ομάδων και ατόμων.

Στο πλαίσιο αυτό, και σε συμφωνία με τη συντάκτρια του σεναρίου, αφετηρία ήταν και η διαπίστωση ότι: [...] «οι μαθητές/μαθήτριες θεωρούν αυτονόητη την εγκυρότητα και την αλήθεια των όσων διαβάζουν στο διαδίκτυο και των όσων ακούνε και βλέπουν στα τηλεοπτικά κανάλια, προκειμένου να ενημερωθούν. Η αδυναμία τους, επομένως, να “διαβάσουν” τι “κρύβεται” πίσω από τις λέξεις και να παρακολουθήσουν τα υπόρρητα νοήματα ενός κειμένου (προφορικού ή γραπτού) – που συμβαδίζει με την αδυναμία τους να κατανοήσουν την ιδεολογική δύναμη της γλώσσας να κατασκευάζει ταυτότητες, στερεότυπα και σχέσεις εξουσίας- αποτέλεσε τον βασικό λόγο δημιουργίας αυτής της πρότασης διδασκαλίας.»

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Όπως αναφέρεται και στο αρχικό σενάριο, η εφαρμογή «συνάδει με το Νέο Πρόγραμμα Σπουδών για το Γυμνάσιο (2011) όπου επισημαίνεται ότι “σήμερα η ύπαρξη μιας τεράστιας ποικιλίας μορφών κειμένου και γλωσσών φέρνει τα άτομα σχολικής ηλικίας αντιμέτωπα με μια κατάσταση η οποία απαιτεί για την προσέγγιση και την κατανόησή της γλωσσικές, επικοινωνιακές και κοινωνικές δεξιότητες που θα τα βοηθήσουν να γίνουν ισότιμοι και δημιουργικοί πολίτες”. Έτσι, “αυτό που χρειάζεται να δοθεί στα άτομα αυτά δεν είναι η επαφή απλώς με ορισμένα κείμενα και τις περιστάσεις μέσα στις οποίες παράγονται, με σκοπό απλώς και μόνον την οικονομική και κοινωνική τους ενδυνάμωση μέσω της αποτελεσματικής χρήσης της γλώσσας, αλλά οι κριτικές εκείνες δεξιότητες που θα τους επιτρέψουν να αξιολογούν την πολιτική, κοινωνική και ιδεολογική διάσταση της γλώσσας και το ρόλο της στη διαμόρφωση της κοινωνικοπολιτικής πραγματικότητας” [...] Παράλληλα, σύμφωνα με το Νέο Πρόγραμμα Σπουδών για το Γυμνάσιο (2011) οι μαθητές/μαθήτριες οφείλουν να κατανοήσουν τις έννοιες της πολυτροπικότητας και της υβριδικότητας των κειμένων που αναδύονται μέσα από τις τεχνολογίες της πληροφορίας και των πολυμέσων, ώστε να είναι σε θέση να τα αξιολογούν και να τα κρίνουν σωστά.»

Η σύλληψη και οι προτάσεις του σεναρίου αποτελούν μια δημιουργική επέκταση της προτεινόμενης ύλης της 6ης ενότητας η οποία υπηρετεί τους σχετικούς διδακτικούς στόχους.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Οι ΤΠΕ αξιοποιήθηκαν ως μέσα πρακτικής γραμματισμού: ανάγνωση, παραγωγή γραπτού λόγου, επικοινωνία. Όπως αναφέρει η συντάκτρια, σε ό,τι αφορά στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας:

- 1.«Οι ΤΠΕ χρησιμοποιούνται ως παιδαγωγικό μέσο και αξιοποιούνται για αναζήτηση και ανεύρεση ποικίλου περιεχομένου αυθεντικού γλωσσικού

υλικού (στη συγκεκριμένη περίπτωση ειδησεογραφικών κειμένων) (Κουτσογιάννης κ.ά. 2011: 18, 43).

- 2.[...] Όσον αφορά στα ειδησεογραφικά κείμενα που μελετώνται (οι μαθητές) εξοικειώνονται με τις έννοιες της πολυτροπικότητας, της υβριδικότητας και της υπερκειμενικότητας.
- 3.Οι ΤΠΕ συμβάλλουν στην καλλιέργεια της αντίληψης της μη ουδετερότητας των ηλεκτρονικών χώρων (ηλεκτρονικών ενημερωτικών ιστοσελίδων, ηλεκτρονικών εφημερίδων και ιστολογίων) και του σημαντικού ιδεολογικού φορτίου που αυτοί μπορεί να φέρουν. Στην κατεύθυνση αυτή δεν καλλιεργείται απλά ο λειτουργικός ψηφιακός γραμματισμός αλλά δίνεται κριτική διάσταση στην προσέγγιση του νέου γραμματισμού. Οι μαθητές καλλιεργούν την κριτική τους στάση απέναντι σε ψηφιακές πηγές και ιστολόγια. Απομυθοποιούνται, επομένως, οι υπολογιστές ως ουδέτερα τεχνολογικά μέσα πρακτικής γραμματισμού και γίνεται προσπάθεια συνειδητής σύνδεσής τους με την κοινωνική πραγματικότητα (Κουτσογιάννης & Αλεξίου 2012: 52).»

Επιπλέον, όσον αφορά ειδικότερα στην επιλογή ιστοσελίδας wiki (περιβάλλον pbworks), θεωρήθηκε κατάλληλη λόγω της δομής της. Συγκεκριμένα, αξιοποιήθηκε η δυνατότητα, εντός της σελίδας να δημιουργούνται υποσελίδες που επικοινωνούν μεταξύ τους με υπερσυνδέσμους αλλά, παράλληλα, επιτρέπεται σε κάθε ομάδα μαθητών να επεξεργάζεται ανεξάρτητα τη δική της σελίδα. Αυτό δεν ισχύει σε άλλα περιβάλλοντα web.2.0, όπως το ιστολόγιο όπου οι αναρτήσεις παραθέτονται με χρονολογική σειρά.

Κείμενα

Νεοελληνική Γλώσσα Β' Γυμνασίου

- [\[Στατιστικός πίνακας αναγνωστών εφημερίδων στην Ελλάδα\]](#), «6η ενότητα: Παρακολουθώ, ενημερώνομαι και ψυχαγωγούμαι από διάφορες πηγές», σελ.96-97.

Εκπαιδευτικό/υποστηρικτικό υλικό

- [«Πόλεμος για τα Πειραματικά»](#), άρθρο εφημερίδας *ΕΘΝΟΣ*, 19/2/2015.
- [«Ποιους ενοχλούν οι άριστοι»](#), άρθρο εφημερίδας *Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ*, 14/2/2015.
- [«Σύγκρουση προτύπων για τα Πρότυπα-Πειραματικά Σχολεία»](#), άρθρο εφημερίδας *Η Εφημερίδα των Συντακτών*, 20/20/2015.
- [«Αναψε φωτιές η αναφορά Μπαλτά για “χιτλερικά σχολεία”»](#), άρθρο ενημερωτικής ιστοσελίδας Pathfinder, 19/2/2015.
- «Αναδημοσίευση της [επιστολής](#) του Γ. Γεωργακίλα προς τον Υπουργό Πολιτισμού, Παιδείας και Θρησκευμάτων, κύριο Αριστείδη Μπαλτά», δημοσίευμα σχολικής εφημερίδας του 2ου Πρότυπου-Πειραματικού Γυμνασίου Θεσσαλονίκης, 24/2/2015.

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

Πριν την εφαρμογή

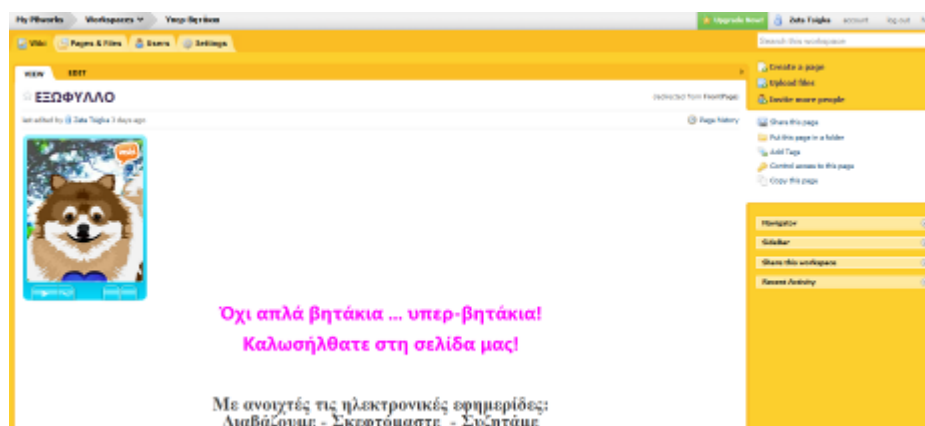
Δημιούργησα μια ιστοσελίδα wiki που θα αποτελούσε τον χώρο εργασίας των μαθητών κατά την εφαρμογή του σεναρίου. Επίσης, συνέταξα ένα χρονοδιάγραμμα εργασιών για 5-6 διδακτικές ώρες, με βάση την αναγνωστική, αντιληπτική και γλωσσική ικανότητα των μαθητών.

Ενημέρωση, στο εργαστήριο πληροφορικής

Στη διάρκεια μίας διδακτικής ώρας, ενημέρωσα τους μαθητές μου για την εφαρμογή του σεναρίου, για το ότι θα αξιοποιήσουν δημοσιογραφικό υλικό και για τον τρόπο εργασίας σε ομάδες και στο περιβάλλον του wiki. Στη συνέχεια, με τη χρήση

βιντεοπροβολέα έγινε επίδειξη της λειτουργίας του wiki που είχα δημιουργήσει, καθώς δεν είχαν πρότερη εμπειρία. Οι μαθητές κατανόησαν ότι το περιβάλλον αυτό είναι μία από τις web.2.0 εφαρμογές που προσφέρονται για αλληλεπίδραση των συμμετεχόντων και ότι, για όσο το επιθυμούμε, αποτελεί έναν ελεγχόμενο ψηφιακό χώρο στον οποίο, μαθητές και εκπαιδευτικός, έχουμε αποκλειστική πρόσβαση. Αποφάσισαν μάλιστα για το όνομά του, «υπερβητάκια», το οποίο κατέγραψα στη σελίδα εισόδου μαζί με ένα μήνυμα καλωσορίσματος που συντάχθηκε κατόπιν υποδείξεων των μαθητών.

Εικόνα 1

Εργαζόμενοι ανά δύο σε κάθε υπολογιστή, οι μαθητές έκαναν είσοδο με τους κωδικούς που είχαν δοθεί αυτόματα από το wiki. Η διαδικασία τους φάνηκε αρκετά απλή και αποθήκευσαν τη διεύθυνση στη λίστα «Αγαπημένα» του υπολογιστή εργασίας. Επίσης, ενημερώθηκαν ότι ο σύνδεσμος για το wiki έχει αναρτηθεί και στην κλειστή ομάδα που έχουμε στο facebook, από προηγούμενη εργασία, ώστε να διευκολυνθούν την πρώτη φορά αν θέλουν να εισέλθουν από το σπίτι τους. Πολλοί δήλωσαν επιθυμία να το κάνουν και να ενημερώσουν, μέσω της ομάδας στο facebook ή στο σχολείο την επόμενη ημέρα, για τυχόν προβλήματα. Στόχος ήταν να εξερευνήσουν περισσότερο τη σελίδα wiki, δηλαδή να γράψουν ένα σχόλιο, να περιηγηθούν και να δοκιμάσουν τις λειτουργίες της.

1η ώρα στην αίθουσα διδασκαλίας. Αφόρμηση και στατιστικός πίνακας

Στην αίθουσα διδασκαλίας, ενώ προβαλλόταν στην οθόνη του προβολέα μια συλλογή εικόνων – αναπαραστάσεων ανάγνωσης εφημερίδας, έθεσα στους μαθητές το ερώτημα ποια κατάσταση από τις εικονιζόμενες τούς είναι πιο οικεία, ώστε να εστιάσουμε το ενδιαφέρον στην ανάγνωση εφημερίδων, να ανακαλέσουν μνήμες και να μιλήσουν για τις εμπειρίες τους.

Eικόνα 2

Προκρίθηκε η εικόνα 2: οι ηλικιωμένοι «να διαβάζουν εφημερίδα και να συζητάνε πολιτικά» είναι η πιο οικεία εικόνα για την πλειοψηφία των μαθητών. Αμέσως μετά η εικόνα 4, όπου ο πατέρας διαβάζει εφημερίδα ενώ τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας παίζουν. «Γενικά, οι πατεράδες διαβάζουν εφημερίδα ...» δήλωσε κάποιος και αρκετοί συμφώνησαν. Τρίτη επιλογή ως προς την οικειότητα είναι η εικόνα 5, ο ηλικιωμένος διαβάζει εφημερίδα και το παιδί «παίζει στον υπολογιστή». Απίθανο να

συμβαίνει τούς φάνηκε το στιγμιότυπο στην εικόνα 3, «γίνεται αντί για βιβλία να έχουν εφημερίδες στο σχολείο;». Όσο για την εικόνα 7, η ερμηνεία είναι «διαβάζουν κάτι από τα αθλητικά».

Στη συνέχεια, ανατρέξαμε στο σχολικό εγχειρίδιο της *Νεοελληνικής Γλώσσας Β' Γυμνασίου*, όπου υπάρχει ο [«Στατιστικός πίνακας αναγνωστών εφημερίδων στην Ελλάδα»](#) [Κείμενο 8]. Διατρέχοντας τα σχόλια που ακολουθούν τον πίνακα, οι μαθητές ενθαρρύνθηκαν να δώσουν απαντήσεις στο ερώτημα «εάν το ποσοστό αναγνωστών που διαβάζει τουλάχιστον μια εφημερίδα παραμένει το ίδιο ή έχει αλλάξει, δεδομένου ότι έχουν περάσει 10 χρόνια από τη δημοσίευση της σχετικής έρευνας στην *Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία*», όπως προτείνεται στο αρχικό σενάριο. Αβίαστα συμφώνησαν ότι είναι πολύ πιθανό να έχει αλλάξει «γιατί πολλοί άνθρωποι διαβάζουν τις ειδήσεις στο ίντερνετ». Όταν μάλιστα προτάθηκε να σχολιάσουν τη φράση του κειμένου «το χαμηλότερο ποσοστό αναγνωστών συναντούμε στις ηλικίες 13 έως 17 ετών», επιβεβαίωσαν την άποψη με το επιχείρημα ότι τα περισσότερα άτομα αυτής της ηλικίας προτιμούν να ενημερώνονται από το διαδίκτυο, όπου περιηγούνται αρκετές ώρες τη μέρα. Επιπλέον, ανέφεραν πως δεν τους ενδιαφέρει σχεδόν καθόλου η πολιτική, στην οποία «αναφέρονται περισσότερο οι κανονικές εφημερίδες» (με τον όρο κανονικές, όπως συμφώνησαν οι περισσότεροι μαθητές, εννοούνται «αυτές που παρουσιάζουν τα νέα στην πολιτική, την οικονομία και άλλα παρόμοια θέματα στη χώρα μας και σε άλλες χώρες») και όχι αυτές που «γράφουν για τα προσωπικά των ηθοποιών, τραγουδιστών και άλλων ανθρώπων της τηλεόρασης»). Για θέματα που τους ενδιαφέρουν, τον αθλητισμό ή τη μουσική, οι μαθητές βρίσκουν πιο κατάλληλη την πληροφόρηση από το διαδίκτυο με κριτήρια το πλούσιο οπτικοακουστικό υλικό, την πρόσβαση από τις προσωπικές συσκευές τους (υπολογιστή, κινητό, ipad), τη δυνατότητα πρόσβασης όποτε έχουν χρόνο και διάθεση. Επιπλέον, η χρήση διαδικτυακών πηγών πληροφόρησης είναι δωρεάν.

Καθώς ήδη είχαμε περάσει στη σύγκριση του έντυπου με τον ηλεκτρονικό τύπο, δόθηκε στους μαθητές το 1^ο [Φύλλο Εργασίας](#), κοινό για την ολομέλεια, στο οποίο τους πρότεινα να καταγράψουν τα κυριότερα χαρακτηριστικά της έντυπης και της ηλεκτρονικής εφημερίδας. Ένας μαθητής κατέγραφε στον πίνακα τις προτάσεις, οι οποίες προέκυψαν με καταιγισμό ιδεών, και δύο μαθητές (ένας για την έντυπη κι ένας για την ηλεκτρονική εφημερίδα) τις κατέγραψαν αξιολογικά και κατ'αντιστοιχία στο Φύλλο Εργασίας (βλ. Τεκμήριο 1). Ως χαρακτηριστικά της έντυπης εφημερίδας αναφέρθηκαν κατά σειρά η διάθεσή της σε συγκεκριμένα σημεία πώλησης και η καταβολή αντίτιμου, η δυνατότητα συλλογής μεμονωμένων άρθρων σε ένα λεύκωμα, η κατάληψη χώρου, αν αποθηκεύεται, αλλά και η χρήση της ως υλικού προς ανακύκλωση, η δυσκολία εύρεσης παλιών δημοσιευμάτων, το ότι χρειάζεται φως για να διαβαστεί (εννοώντας το ως χαρακτηριστικό που εμποδίζει την ανάγνωση σε κάποιες περιπτώσεις). Στην ηλεκτρονική εφημερίδα ως χαρακτηριστικά αναφέρθηκαν, ιεραρχούμενα αντίστοιχα, η ευκολία στην προσβασιμότητα και η δωρεάν παροχή (με λίγες αμφιβολίες κάποιων γιατί προϋποθέτει τη συνδρομή σύνδεσης στο διαδίκτυο), η δυνατότητα αποθήκευσης σε ηλεκτρονική συσκευή μας, άρα οικονομία χώρου, η εύκολη εύρεση παλαιότερων δημοσιευμάτων, η δυνατότητα διαμοιρασμού του δημοσιεύματος, το ότι η συσκευή όπου διαβάζεται παρέχει το απαιτούμενο φως για ανάγνωση (εννοώντας το ως χαρακτηριστικό που παρέχει αυτονομία στον χρήστη).

Η συζήτηση δεν επεκτάθηκε στα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχουν τα άρθρα που δημοσιεύονται σε μια εφημερίδα, όπως προτείνεται στο αρχικό σενάριο. Θεώρησα ότι, επειδή οι περισσότεροι μαθητές έχουν πολύ περιορισμένη εμπειρία στην ανάγνωση της επικαιρότητας, δε θα ήταν σκόπιμο και ότι θα δοθεί σε επόμενο στάδιο της εφαρμογής η δυνατότητα για αναφορά στο θέμα.

Ολοκληρώνοντας την πρώτη ώρα και για να προχωρήσουμε στις επόμενες δραστηριότητες εφαρμογής του σεναρίου, προέτρεψα τους μαθητές να

προετοιμαστούν, ώστε στο επόμενο μάθημα να προτείνουν θέματα της επικαιρότητας που τους ενδιαφέρουν, να κάνουν δηλαδή αναζήτηση στον πρόσφατο έντυπο τύπο που έχουν διαθέσιμο, και να φέρουν στο σχολείο τα σχετικά δημοσιεύματα.

2η ώρα στο εργαστήριο πληροφορικής. Η είδηση στα πρωτοσέλιδα

Οι 12 από τους 26 μαθητές έφεραν αποκόμματα έντυπων εφημερίδων με δημοσιεύματα που θεώρησαν ενδιαφέροντα. Αρκετοί από τους υπόλοιπους δήλωσαν ότι κανείς δε διαβάζει εφημερίδες στο σπίτι τους, αλλά ενημερώνονται από την τηλεόραση. Πέντε από τα δημοσιεύματα που προσκόμισαν οι μαθητές αφορούσαν φυσικές καταστροφές, τρία τις ανασκαφές στην Αμφίπολη, δύο το θέμα των Πρότυπων-Πειραματικών Σχολείων και δύο ειδήσεις τοπικής εμβέλειας από τοπική εφημερίδα. Μετά από συζήτηση, προκρίθηκε ότι είναι κοινού ενδιαφέροντος το θέμα της ενδεχόμενης κατάργησης των Πρότυπων Σχολείων ως συνέχεια συζήτησης που είχε γίνει στην τάξη για την αξιολόγηση της επίδοσής τους και την ανάγκη συνεργασίας των άριστων με τους χαμηλών επιδόσεων μαθητές σε διάφορες περιπτώσεις όπως οι ομαδικές εργασίες. Οι μαθητές που έφεραν τα σχετικά δημοσιεύματα δήλωσαν ότι εντυπωσιάστηκαν από τη διατύπωση του τίτλου («Πόλεμος για τα πρότυπα»). Επισήμανα αυτήν την παρατήρησή τους να σημειωθεί και να την αξιοποιήσουν σε επόμενο στάδιο της εφαρμογής.

Το μέλλον των Πρότυπων και Πειραματικών Σχολείων (στο εξής Π.Π.Σ.) βρισκόταν στην επικαιρότητα από τα μέσα Φεβρουαρίου του παρόντος έτους με αφορμή σχετικές δηλώσεις του νέου Υπουργού Παιδείας. Οι μαθητές, που με μία εξαίρεση αγνοούσαν την ύπαρξη των σχολείων αυτών, έδειξαν ενδιαφέρον για τη λειτουργία τους. Εκ μέρους μου υπήρξε προβληματισμός για τον βαθμό δυσκολίας της ενασχόλησης με το συγκεκριμένο θέμα που έγινε πεδίο έντονης πολιτικής και ιδεολογικής αντιπαράθεσης. Κυριότερο προβληματισμό αποτέλεσε το γεγονός ότι οι μαθητές δεν είχαν εμπειρία στην ανάγνωση, πόσο μάλλον στην κριτική αξιολόγηση,

ειδησεογραφικών κειμένων με έντονη ιδεολογική χροιά. Ωστόσο, αποφάσισα να αξιοποιήσουμε το ενδιαφέρον αρκετών μαθητών για την αριστεία, να δούμε την περίπτωση της συγκεκριμένης είδησης ως ενδεικτική της πολυφωνίας στα Μ.Μ.Ε. και παράλληλα να αποδεχθούμε την πρόκληση των κειμένων αυτών με προοπτική να ενεργοποιηθεί εκ μέρους τους η συνειδητοποίηση ότι «τα κείμενα είναι ιδεολογικές κατασκευές και η γλώσσα είναι φορέας και ιδεολογίας και εξουσίας», όπως αναφέρει η συντάκτρια του σεναρίου.

Στη συνέχεια επισκεφτήκαμε την ιστοσελίδα που προσφέρει μια περιήγηση στα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων (<http://www.frontpages.gr/>). Ζήτησα από τους μαθητές, που εργάζονταν ως ολομέλεια ανά δύο σε κάθε υπολογιστή, να διαβάσουν προσεκτικά τα πρωτοσέλιδα από τις αμέσως προηγούμενες μέρες για να διαπιστώσουμε αν η είδηση που επιλέχθηκε νωρίτερα αποτελούσε κεντρικό θέμα στις διαθέσιμες εφημερίδες. Διαπιστώθηκε ότι δεν αποτελούσε το κεντρικό θέμα σε καμιά αλλά στην πλάγια στήλη του πρωτοσέλιδου με τα σημαντικά άρθρα της ημέρας, την 23/2/2015 υπήρχε σχετικό άρθρο σε δύο εφημερίδες ([Εστία](#) και [Εφημερίδα των Συντακτών](#)) ενώ την 20//2/2015 σε 5 ([Αυγή](#), [Έθνος](#), [Ελεύθερος Τύπος](#), [Η εφημερίδα των συντακτών](#), [Η Καθημερινή](#)).

Οι μαθητές ενθαρρύνθηκαν να σχολιάσουν τη συχνότητα του θέματος και εξέφρασαν βεβαιότητες και απορίες όπως: «Είναι “σοβαρό” θέμα γιατί είναι για την εκπαίδευση», «Ο υπουργός είναι από ένα κόμμα και, όταν προτείνει κάτι, κάποια άλλα κόμματα δε συμφωνούν. Έτσι υπάρχουν κόντρες και οι εφημερίδες το εκμεταλλεύονται», «Μήπως είναι πολλά τα παιδιά στα Πρότυπα ... και ενδιαφέρει τις οικογένειές τους;». Αντιλαμβάνονταν ότι είδηση αποτελεί μια εξέλιξη που παρεκκλίνει από το σύνηθες και όσο περισσότερο επηρεάζει το αναγνωστικό κοινό, είτε ως προς το πλήθος ανθρώπων που επηρεάζει είτε ως προς το ότι αφορά σε ζητήματα μεγάλης σημασίας, αποκτά μεγάλη προβολή. Ένας μαθητής είχε αντιληφθεί ότι ισχύει και το αντίστροφο: η μεγάλη προβολή μιας είδησης «κάνει τον κόσμο να

ενδιαφέρεται». Σχολίασαν, επίσης, τη διατύπωση των τίτλων άρθρων που εντόπιζαν (ενδεικτικά: «Θύελλα για τα πειραματικά», «Σύγκρουση προτύπων», «Επίθεση με διαστρεβλώσεις ...», «Ολική ρήξη ...») για τη μεταφορική χρήση λόγου, τα σχήματα λόγου και τη χρήση στερεότυπων εκφράσεων, κλισέ. Διαπίστωσαν γρήγορα ότι αυτό τους είναι γνωστό και από τις αθλητικές εφημερίδες και από τις τηλεοπτικές ειδήσεις.

Στο υπόλοιπο της ώρας, μέσα από έναν σύντομο αλλά γόνιμο διάλογο, οι μαθητές εξέφρασαν την άποψη ότι η χρήση του λόγου «επηρεάζει τη γνώμη του αναγνώστη» και τον τρόπο που αντιλαμβάνεται την είδηση. Το ένα τρίτο των μαθητών συμμετείχε πολύ ενεργά στον διάλογο. Αυτοί κατανοούσαν ότι ένα κείμενο συχνά έχει ιδεολογικό φορτίο. Η ανταλλαγή των μικρών εμπειριών τους, αλλά και ιδεών που τα παιδιά έχουν υιοθετήσει από τους ενήλικες, συνέβαλε σημαντικά ώστε να συνθέσουν μια ικανοποιητική σε γενικές γραμμές κατανόηση για τον ρόλο του τύπου. Στο πλαίσιο του κλασικού γραμματισμού οι διαπιστώσεις τους φανερώνουν μερική κατανόηση χαρακτηριστικών του ειδησεογραφικού λόγου και ότι είναι λόγος διαμεσολαβητικός, μεταξύ του γεγονότος και του αποδέκτη.

3η ώρα, στην αίθουσα διδασκαλίας με φορητούς υπολογιστές. Συλλογή πληροφοριών – Οργάνωση σε ομάδες

Οι μαθητές είχαν ενημερωθεί και φέρει στο σχολείο τρεις φορητούς υπολογιστές. Χρησιμοποιώντας επιπλέον τρεις του σχολείου και τον δικό μου, σε ομάδες των τριών ή τεσσάρων είχαν έναν υπολογιστή, κάτι που γίνεται και άλλες φορές, όταν δεν υπάρχει η δυνατότητα χρήσης του εργαστηρίου πληροφορικής. Έχοντας ασύρματη σύνδεση στο διαδίκτυο, αφιερώσαμε τον χρόνο σε αναζήτηση πληροφοριών για τα Π.Π.Σ., τον τρόπο λειτουργίας και τις ιδιαιτερότητές τους συγκριτικά με τα υπόλοιπα δημόσια σχολεία. Αυτό φαινόταν απαραίτητο, ώστε οι μαθητές να κατανοήσουν καλύτερα την είδηση που μας ενδιαφέρει. Πρότεινα να χρησιμοποιήσουν ως λέξεις-κλειδιά τον τίτλο των Π.Π.Σ., να βρουν κατ' αρχήν ιστοσελίδες μερικών σχολείων.

Έτσι, τους δόθηκαν 10' ώστε να εντοπίσουν κάποια ενδιαφέρουσα σχετική σελίδα. Πράγματι, κάθε ομάδα εντόπισε μια σελίδα (φροντίσαμε να είναι διαφορετική από των υπολοίπων) και, αφού τη διάβασε, έδινε προφορικά τις πληροφορίες στην ολομέλεια. Έτσι, αλληλοενημερώθηκαν κυρίως από την ιστοσελίδα του [Π.Π.Σ. του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης](#) και από τη σελίδα του [Π.Π. Γυμνασίου του Πανεπιστημίου Μακεδονίας](#). Επίσης, διάβασαν την [επιστολή](#) με την οποία υπέβαλε την παραίτησή της η Διοικούσα Επιτροπή των Π.Π.Σ. λίγες μέρες πριν. Τέλος, στο [βίντεο](#) της ομιλίας του Υπουργού είδαν το σημείο αναφοράς της πρόθεσής του για τη μεταβολή στα Π.Π.Σ. (σημείο 20:30'-23:27'). Κατά τη δραστηριότητα αυτή, οι μαθητές αντιλήφθηκαν, εν μέρει, τον τρόπο λειτουργίας των Π.Π.Σ. και κατάλαβαν ότι αποτελούν έναν θεσμό για τον οποίο η πολιτεία έδειξε ιδιαίτερη μέριμνα, είναι συνδεδεμένος με πολλές προσδοκίες και «άρα δικαιολογείται η τόση δημοσιότητα όταν ο νέος Υπουργός τα κατακρίνει», όπως ανέφεραν. Σε σχέση με το θεωρητικό πλαίσιο του σεναρίου, κατανοώντας σε έναν βαθμό το περιβάλλον των Π.Π.Σ., απέκτησαν ορισμένες προϋποθέσεις για την κριτική ανάλυση λόγου. Ασκήθηκαν, επιπλέον, στην αναζήτηση, απόκτηση, κατανόηση, πύκνωση και μετάδοση ενός σημαντικού όγκου νέων πληροφοριών (κλασικός γραμματισμός). Οι προαναφερόμενοι σύνδεσμοι αναρτήθηκαν αργότερα σε σελίδα του wiki με τίτλο «Πληροφορίες», ώστε το υλικό να είναι εύκολα προσβάσιμο στο εξής.

Στο τέλος της ώρας, ενημέρωσα τους μαθητές για τα άρθρα με τα οποία επρόκειτο να εργαστούμε, προβάλλοντάς τις σχετικές ιστοσελίδες με τον βιντεοπροβολέα. Στη διάρκεια της μέρας θα τα αναρτούσα στο wiki για να τα διαβάσουν ως την επόμενη συνάντησή μας, οπότε θα τα επεξεργαζόμασταν. Με κλήρωση έγινε ορισμός των πέντε ομάδων και κατανομή των άρθρων.

Στο wiki της τάξης αναρτήθηκαν πέντε δημοσιεύματα από ηλεκτρονικές εκδόσεις εφημερίδων, έναν ειδησεογραφικό ιστότοπο και μια σχολική εφημερίδα. Το επίκεντρο των δημοσιευμάτων ήταν η επικριτική τοποθέτηση του Υπουργού Παιδείας

ως προς τα Πρότυπα Σχολεία, η μετέπειτα ανακοίνωση από την ηγεσία του Υπουργείου για αλλαγές στο καθεστώς λειτουργίας τους και οι ποικίλες συνέπειες και αντιδράσεις που προκάλεσαν οι παραπάνω ενέργειες. Τα δημοσιεύματα ήταν:

- «[Πόλεμος για τα Πειραματικά](#)» εφημερίδα *Έθνος*,
- «[Σύγκρουση προτύπων για τα Πρότυπα-Πειραματικά Σχολεία](#)» *Εφημερίδα των Συντακτών*,
- «[Ποιους ενοχλούν οι άριστοι](#)» εφημερίδα *Η Καθημερινή*,
- «[Αναψε φωτιές η αναφορά Μπαλτά για χιτλερικά σχολεία](#)», ιστότοπος Pathfinder και
- «Αναδημοσίευση της [επιστολής](#) του Γιάννη Γεωργακίλα προς τον Υπουργό Πολιτισμού, Παιδείας και Θρησκευμάτων, κύριο Αριστείδη Μπαλτά», σχολική εφημερίδα του 2ου Π.Π. Γυμνασίου Θεσσαλονίκης.

Τα συγκεκριμένα δημοσιεύματα αποτελούν διάφορες μορφές ειδησεογραφικού λόγου: έρευνα επικαιρότητας (ρεπορτάζ), σχόλιο, επιστολή. Αποτελούν, επίσης, διαφορετικές ιδεολογικές κατασκευές καθώς εκφράζουν διαφορετικές οπτικές του θέματος.

4η-5η ώρα, συνεχόμενο δίωρο στο εργαστήριο πληροφορικής. Τα κείμενα ως αφηγηματικές κατασκευές – Μορφολογία και πολυτροπικότητα

Στην αρχή της 4ης ώρας, έδωσα χρόνο στα παιδιά να εκφράσουν γνώμες, απορίες και προβληματισμούς σχετικά με τα άρθρα που διάβασαν. Τους δυσκόλεψε το ύφος του κειμένου της *Καθημερινής*, ο μακροπερίοδος λόγος σε αρκετά σημεία των κειμένων σε συνδυασμό με την πυκνότητα πληροφοριών και μερικές λέξεις ή εκφράσεις, όπως: ιδεοληψία, ουμανιστικός χαρακτήρας των μαρξιστικών απόψεων, μορφωτικό Σένγκεν, ο γ.γ. του υπουργείου. Επιχειρήσαμε να απαντηθούν οι απορίες με τη συμβολή λίγων μαθητών που ανέτρεξαν στο λεξικό ή ρώτησαν τους γονείς τους για ό,τι δεν είχαν κατανοήσει.

Οι ομάδες των μαθητών ονομάστηκαν όπως ο τίτλος του ειδησεογραφικού μέσου που ανέλαβαν. Στη συνέχεια πρότεινα σε κάθε ομάδα να δημιουργήσει στο wiki έναν φάκελο με το όνομά της και σε αυτόν μια σελίδα για την πρώτη δραστηριότητα που θα ακολουθούσε. Η εργασία έγινε σε έναν υπολογιστή για κάθε ομάδα: ένας μαθητής της ομάδας ανέλαβε τον χειρισμό του υπολογιστή και τα μέλη τον συμβούλευαν. Με αρκετή ευκολία προχώρησε η διαδικασία και οι μαθητές φάνηκαν αρκετά εξοικειωμένοι με το περιβάλλον του wiki.

Προχωρώντας στο επόμενο στάδιο, δόθηκε στους μαθητές το 2ο [Φύλλο Εργασίας](#). Στόχος ήταν η αφηγηματική ανάλυση των άρθρων μέσα από δραστηριότητες που προτρέπουν τις ομάδες να αποτυπώσουν τη μορφολογία του μέσου στο οποίο δημοσιεύεται (Αποστολή 1η), να κατανοήσουν τη ρητή ή/και υπόρρητη τοποθέτηση του αρθρογράφου και να αναγνωρίσουν την ταυτότητα του μέσου (Αποστολή 2η). Στο τέλος θα γινόταν σύγκριση των κειμένων ως προς τα προαναφερθέντα κριτήρια. Οι δραστηριότητες στο 2ο φύλλο εργασίας αναπτύσσονται κλιμακωτά, ώστε οι μαθητές να δεσμευτούν σταδιακά με τα κείμενα αντιμετωπίζοντάς τα αρχικά ως νέο αλλά προσιτό πεδίο ενδιαφέροντος, με εξερεύνηση και ερμηνεία της πολυτροπικότητας Αλλιώς, λόγω της ιδεολογικής και πολιτικής χροιάς του θέματος, του πληροφοριακού φορτίου και των γλωσσικών επιλογών υπήρχε η πιθανότητα οι μαθητές να νιώσουν δυσπρόσιτα τα κείμενα. Με μικρή διαφοροποίηση στο αρχικό σενάριο, όπου η συντάκτρια προτείνει να γίνουν προφορικά οι πρώτες δραστηριότητες στο στάδιο *Ανοιχτή διδασκαλία και κριτική πλαισίωση-Αποδόμηση και σύγκριση ειδησεογραφικών κειμένων*, τις είχα ενσωματώσει στο φύλλο εργασίας, ως Αποστολή 1η, με την πρόταση να γραφούν στο wiki οι παρατηρήσεις τους. Με τις γραπτές σημειώσεις τους, οι μαθητές θα διευκολύνονταν κατά τη σύγκριση των κειμένων στην ολομέλεια.

Η 1η Αποστολή του 2ου Φύλλου Εργασίας ήταν οι μαθητές να παρατηρήσουν και να καταγράψουν τα χρώματα, τη δομή της ειδησεογραφικής σελίδας, την

παρουσία διαφημίσεων, τη δυνατότητα διαμοιρασμού στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, αποθήκευσης, εκτύπωσης, αναζήτησης άρθρου και σχολιασμού από τους αναγνώστες.

Κάθε ομάδα εργαζόταν πλέον σε δύο υπολογιστές, έναν για προβολή του άρθρου, έναν για συγγραφή στο wiki, με μορφή σημειώσεων. Χρειάστηκαν κατά μέσο όρο 20' να ολοκληρώσουν την 1η Αποστολή. Στη συνέχεια, κάθε ομάδα παρουσίασε τα ευρήματά της στην ολομέλεια ενώ ταυτόχρονα προβαλλόταν, με τη χρήση βιντεοπροβολέα, οι σημειώσεις στο wiki και η σελίδα της εφημερίδας τους. Έγιναν αρκετά χρήσιμες παρατηρήσεις και προτάσεις για βελτίωση μεταξύ των μαθητών. Μια γενική διαπίστωση των ομάδων ήταν ότι είναι «αρκετά πολύπλοκες οι εφημερίδες» με εξαίρεση τη σχολική.

Αφού κάθε ομάδα παρουσίασε το δημοσίευμα στην εφημερίδα της, κατά τη σύγκριση με τις άλλες επισήμαναν και σχολίασαν τη σημασία διαφορών όπως η παρουσία ή απουσία διαφημίσεων, η παρουσία ή απουσία δυνατότητας σχολιασμού από τους αναγνώστες, οι επιλογές στα χρώματα. Η παρουσία διαφημίσεων συνδέθηκε με το ότι οι εφημερίδες αποτελούν και επιχειρηματική δραστηριότητα (έγινε συσχετισμός με την τηλεόραση) και ως απόδειξη έφεραν το μοναδικό παράδειγμα μη εμπορικού χαρακτήρα, τη σχολική εφημερίδα, με την παντελή έλλειψη διαφημίσεων. Η λιτότητα ή πληθωρικότητα στη μορφή ερμηνεύτηκε σαν ο τρόπος του μέσου ενημέρωσης να κρατήσει το ενδιαφέρον του αναγνώστη προσφέροντας πολλά και διαφορετικά θέματα. Επίσης, κατόπιν διακριτικής παρέμβασής μου, αναδείχθηκε η σχέση με το κοινό στο οποίο απευθύνεται η εφημερίδα: κατά πόσο αυτό επιθυμεί ή έχει ανάγκη, εκτός από τον γραπτό λόγο, την παρουσία εικόνων και συμβόλων. Οι μαθητές πιστεύουν ότι οι ίδιοι είναι εξοικειωμένοι με τα πολυτροπικά κείμενα, αναφερόμενοι περισσότερο στην ύπαρξη περισσότερων εικόνων–λιγότερου κειμένου, και αυτά προκαλούν το ενδιαφέρον τους. Άμεσα παρατήρησαν τα χρώματα, τις εικόνες, τους μεγάλους τίτλους, αλλά χρειάστηκαν περισσότερο χρόνο να

κατανοήσουν τον ρόλο των υπερσυνδέσεων και τη δομή της κάθε σελίδας, όπως και να αναγνωρίσουν τις δυνατότητες εκτύπωσης, αναζήτησης άρθρων, σχολιασμού, μετάφρασης σε άλλη γλώσσα.

Καθώς το δίωρο έφτανε στο τέλος, οι ομάδες ανέλαβαν, με βάση τις παρεμβάσεις που έγιναν από την ολομέλεια, να βελτιώσουν τις σημειώσεις τους στο σπίτι και να προετοιμαστούν για τις επόμενες δραστηριότητες του 2ου φύλλου εργασίας (Αποστολή 2η). Κατά την αναζήτηση των άρθρων για επεξεργασία των σημειώσεων σε επόμενες ημέρες, οι μαθητές διαπίστωσαν επιπλέον τη ρευστότητα των αναρτήσεων στα ηλεκτρονικά μέσα. Για παράδειγμα εντόπισαν μεταβολές των διαφημίσεων μεταξύ της ημέρας που πραγματοποιήθηκε η δραστηριότητα και κάποιας επόμενης ημέρας. Η παρατήρησή τους έγινε αφορμή να αναφερθούμε, κατά τη διάρκεια άλλου μαθήματος, στη σύγκριση του έντυπου με τον ηλεκτρονικό τύπο ως προς την πάγια ή ρευστή μορφή καθενός, το πώς αποτυπώνουν τα δεδομένα μιας συγκεκριμένης ημέρας, ακόμα και μέσα από τις διαφημίσεις. Από τις εργασίες στο στάδιο αυτό προέκυψαν τα τεκμήρια των ομάδων EfSyn, ΕΘΝΟΣ, ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, Pathfinder, Σχολική εφημερίδα (βλ. Τεκμήρια).

Στη διάρκεια της ανοιχτής διδασκαλίας όπου επιχειρείται συστηματική, αναλυτική και συνειδητή κατανόηση, σε σχέση με τους αρχικούς στόχους που τέθηκαν, οι μαθητές αξιοποίησαν σε μεγάλο βαθμό την πρακτική της συνεργασίας σε ομάδες αλλά και στην ολομέλεια καθώς εργάστηκαν εντατικά ως ομάδα, αντάλλαξαν κρίσεις και σχόλια μεταξύ των ομάδων και έκαναν διάλογο στην ολομέλεια καταλήγοντας να υιοθετήσουν χρήσιμες παρατηρήσεις από όλους. Όσον αφορά τους νέους γραμματισμούς, εξοικειώθηκαν με τα χαρακτηριστικά του ηλεκτρονικού τύπου και, όπως ανέφεραν οι ίδιοι οι μαθητές, ήταν πολύ ωφέλιμη η παρουσίαση των δημοσιευμάτων όλων των ομάδων. Η εμπειρία αυτή σε συνδυασμό με τη συζήτηση στην ολομέλεια, συνέβαλαν ώστε να έχουν μια ολοκληρωμένη εικόνα των ειδησεογραφικών σελίδων στο διαδίκτυο, να μπορούν να αποκωδικοποιούν

περισσότερα στοιχεία του περιεχομένου τους από ό,τι προηγουμένως έχοντας εμπράκτως κατανοήσει ότι τα ηλεκτρονικά ειδησεογραφικά κείμενα είναι ένα πολλαπλό σύστημα τρόπων.

6η-7η ώρα, συνεχόμενο δίωρο στο εργαστήριο πληροφορικής, Τα κείμενα ως αφηγηματικές και ιδεολογικές κατασκευές

Σειρά είχε το στάδιο της τοποθετημένης πρακτικής. Στόχος μας πια ήταν η αποδόμηση των ειδησεογραφικών κειμένων ακολουθώντας το μοντέλο των Labov και Bell, που προτείνει η συγγραφέας του σεναρίου. Επειδή είχε χαθεί το προγραμματισμένο δίωρο που θα αφιερώναμε στην εφαρμογή, οι μαθητές είχαν ειδοποιηθεί να καταγράψουν στο wiki όσες απαντήσεις μπορούσαν από το 2ο [φύλλο εργασίας](#)-Αποστολή 2η. Στο στάδιο αυτής της καταγραφής φάνηκε χρήσιμη η μυστική ομάδα της τάξης μας στο facebook, για διευκρινίσεις που χρειάστηκαν οι μαθητές στη διάρκεια ενός Σαββατοκύριακου. Τους ανέθεσα να αναλύσουν τρία από τα πέντε κείμενα, από τις εφημερίδες [Έθνος](#), [Η Καθημερινή](#) και [Pathfinder](#). Ένας λόγος για τον περιορισμό των υπό διερεύνηση κειμένων ήταν η εξοικονόμηση του χρόνου που χάθηκε και συσπείρωση των δυνάμεων των ομάδων. Ένας ακόμη λόγος ήταν η αξιοποίηση της γλωσσικής επάρκειας αρκετών από τους μαθητές που επεξεργάστηκαν τα τρία αυτά δημοσιεύματα από την αρχή, καθώς η 2η Αποστολή του 2ου Φύλλου Εργασίας ήταν αρκετά απαιτητική.

Οι προτεινόμενες δραστηριότητες ακολούθησαν την πρόταση του αρχικού σεναρίου: Οι μαθητές να διερευνήσουν τη δομή της είδησης, την ύπαρξη ή έλλειψη στοιχείων αφηγηματικής κατασκευής. Να παρατηρήσουν, δηλαδή, τον ρόλο του τίτλου και της περίληψης, τα στοιχεία προσανατολισμού, τη χρονική ακολουθία της δράσης, την εμπλοκή του συντάκτη ([ερωτήσεις 1-7](#)). Προχωρώντας θα επιχειρούσαμε να αναγνωρίσουν την είδηση ως ιδεολογική κατασκευή μέσα από τη ρητή ή

υπόρρητη αξιολόγηση του συντάκτη και, ίσως, να εντοπίσουν την ιδεολογική τοποθέτηση της εφημερίδας ([ερωτήσεις 8-11](#)).

Στην αρχή της 7ης ώρας τέθηκε στους μαθητές το ερώτημα: Ποια είναι η είδηση που μας ενδιαφέρει και αν μπορούν να τη διακρίνουν από τα σχόλια των συντακτών στα κείμενα που διάβασαν. Αλληλοσυμπληρώνοντας τις απαντήσεις τους κατέληξαν ότι η είδηση είναι ο «διαχωρισμός των Πειραματικών από τα Πρότυπα σχολεία αλλά και η κατάργηση των εξετάσεων στα Πειραματικά». Η συγκεκριμένη φράση αναφέρεται στην πρώτη παράγραφο του άρθρου στο Έθνος. Οι μαθητές, επίσης, ανέφεραν ότι ένας αναγνώστης που θα διάβαζε μόνο ένα από τα άρθρα δε θα είχε όλες τις πληροφορίες αλλά θα είχε καταλάβει ότι η είδηση αυτή προκάλεσε πολλές συνέπειες και αντιπαραθέσεις. «Κάθε άρθρο δίνει έμφαση σε μια πλευρά της είδησης». Η συνέχεια της συζήτησης αφορούσε στο συμπέρασμα ότι είδηση είναι μια απόκλιση από τα συνηθισμένα, θετική ή αρνητική, και ότι υπάρχουν πολλοί «τρόποι» να δημοσιευτεί η ίδια είδηση. Αυτό έφερε στο προσκήνιο το θέμα της αντικειμενικότητας κάθε ειδησεογραφικού μέσου. Μερικοί μαθητές πέτυχαν να εκφράσουν ότι «αν μια εφημερίδα παρουσιάζει μόνο όσα έγιναν και όλα όσα έγιναν, τότε είναι αντικειμενική». «Γίνεται όμως αυτό;» Και επίσης, «το θέλουν οι εφημερίδες;» αναρωτήθηκαν οι μαθητές, αφού ήταν φανερό στους περισσότερους ότι ο «τρόπος» παρουσίασης της είδησης μπορεί να δημιουργήσει θετική ή αρνητική γνώμη στους αναγνώστες, «να τους πείσει να κάνουν/πιστεύουν ή να μην κάνουν/πιστεύουν κάτι, ανάλογα με το πώς παρουσιάζεται μια είδηση».

Αφήνοντας τα επιπλέον συμπεράσματα για αργότερα, κάθε ομάδα παρουσίασε στην ολομέλεια τα ευρήματα από την αποδόμηση του άρθρου που είχε αναλάβει και είχε καταγράψει με μορφή σημειώσεων στο wiki, σε νέα υποσελίδα. Με το άρθρο στην οθόνη προβολής ώστε να γίνονται παραπομπές, η ομάδα ΕΘΝΟΣ (βλ. Τεκμήριο 3) εντόπισε εύστοχα την είδηση γύρω από την οποία αναπτύσσεται το κείμενο, παρατήρησε αρκετά στοιχεία αφηγηματικού κειμένου και χαρακτηριστικά του

ειδησεογραφικού λόγου όπως η αναδρομή, η επανάληψη, η χρήση του ευθύ λόγου. Οι τελευταίες ερωτήσεις (8-11, Τεκμήριο_3_αποδόμηση ΕΘΝΟΣ.doc), που αφορούν στην αξιολόγηση του γεγονότος από τον συντάκτη και τη ρητή ή υπόρρητη τοποθέτησή του, δυσκόλεψαν τους μαθητές της ομάδας περισσότερο. Στο σημείο αυτό έγινε ανταλλαγή απόψεων με την ολομέλεια και με τη συμβολή μου κατανόησαν καλύτερα και βελτίωσαν τη διατύπωση όσων ήθελαν να εκφράσουν. Ενδεικτική ήταν η δυσκολία τους να αποκωδικοποιήσουν τη χρήση του ευθύ λόγου, πέρα από τον πληροφοριακό χαρακτήρα. Οι μαθητές πάντως αναγνώρισαν ως υπόρρητο (και αρνητικό) σχολιασμό του συντάκτη αφενός την αναφορά περί διαφορετικής τοποθέτησης του πρωθυπουργού από την ηγεσία του υπουργείου παιδείας και αφετέρου την αποδοχή που έχουν τα Π.Π.Σ. αποτυπωμένη στους αριθμούς στο τέλος του άρθρου. Ως υπόρρητη τοποθέτηση του συντάκτη αντιλήφθηκαν τη χρήση της λέξης «πόλεμος» στον τίτλο. Ως τεκμήρια αντικειμενικής στάσης της εφημερίδας και του συντάκτη έδειξαν την παράθεση άποψης της Διοικούσας Επιτροπής των Π.Π.Σ. που στηρίζει το υπάρχον καθεστώς μαζί με το δελτίο τύπου της ηγεσίας του υπουργείου, που θέλει να αλλάξει το καθεστώς. Η ολοκλήρωση της δραστηριότητας της ομάδας με μερικές διορθώσεις θα γινόταν στο σπίτι.

Η ομάδα Pathfinder (βλ. Τεκμήριο 3_Pathfinder) εντόπισε εύστοχα την κεντρική είδηση και με ενδιαφέροντα τρόπο αποκωδικοποίησε τον ρόλο του τίτλου: η χρήση της φράσης «χιτλερικά σχολεία» ερμηνεύτηκε ως στοιχείο που ανασύρει παγιωμένες αντιλήψεις στον αναγνώστη και προκαταλαμβάνει την ιδεολογική στάση του προς τον εκφραστή της πριν την ανάγνωση, αφού είναι μάλλον υπερβολική, όπως είπαν τα παιδιά έχοντας πληροφορηθεί για τα Π.Π.Σ. από τις δραστηριότητες της 3ης ώρας εφαρμογής. Σημείωσαν, επίσης, τις αναδρομές και την παράθεση των βασικών πληροφοριών σε όλο το κείμενο κι όχι σε δομημένη παράγραφο. Ανέφεραν ότι αυτό δυσκολεύει «κάπως» την κατανόηση του άρθρου όπως και η πληθώρα πληροφοριών

από τον πολιτικό χώρο με τον οποίο δεν είναι εξοικειωμένοι. Εντόπισαν ως χαρακτηριστικό αποστασιοποίησης του συντάκτη την εκτεταμένη χρήση ευθύ λόγου. Στη συζήτηση στην ολομέλεια, αναδείχθηκε ότι σε συνδυασμό με τις επίσης αυτούσιες ανακοινώσεις των κομμάτων, το κείμενο αποκτά συνομιλιακό χαρακτήρα. Πάντως, η ομάδα ομόφωνα κατέληξε ότι υπάρχει υπόρρητη τοποθέτηση του συντάκτη γιατί, στο κείμενο, μεγάλο μέρος καταλαμβάνουν οι απόψεις αυτών που διαφωνούν με τον υπουργό (βλ. Τεκμήριο_3_Αποδόμηση_Pathfinder.doc).

Η ομάδα ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ (βλ. Τεκμήριο_3_Η Καθημερινή) διαπίστωσε την υπόρρητη αξιολόγηση του συντάκτη από τον τίτλο «Ποιους ενοχλούν οι άριστοι;». Το αιτιολόγησαν με την πρόταση «οι περισσότεροι άνθρωποι θεωρούν την αριστεία ως καλό, όχι κάτι ενοχλητικό, επομένως αυτός που την κατακρίνει δεν έχει δίκιο». Διαπίστωσε, επίσης, την έλλειψη στοιχείων αφηγηματικού κειμένου από το άρθρο, το οποίο αποτελεί σχόλιο του συντάκτη με αφορμή την είδηση, που αναφέρεται συνοπτικά στην πρώτη παράγραφο. Σε αντίθεση με τις άλλες ομάδες, το κείμενό τους εκφράζει άμεση αξιολόγηση του συντάκτη ο οποίος χρησιμοποιεί και σχήματα λόγου δίνοντας ειρωνικό ύφος σε κάποια σημεία. Κατέληξαν ότι η τοποθέτησή του κατά των απόψεων του υπουργού, πιθανώς, εκφράζει και την ιδεολογική τοποθέτηση της εφημερίδας.

Έχοντας ολοκληρώσει την έβδομη ώρα εφαρμογής του δίωρου, η ολομέλεια έδειχνε ικανοποίηση που πέτυχε να φέρει σε πέρας την αποδόμηση του κειμένου, «μια πολύ δύσκολη αποστολή».

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Α. 1^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ

 ΔΙΑΒΑΖΟΝΤΑΣ ΚΡΙΤΙΚΑ

Καταγράφουμε τα χαρακτηριστικά του έντυπου και του ηλεκτρονικού τύπου.

ΕΝΤΥΠΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

2ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Αποστολή 1η

 Καταγράψτε στη σελίδα σας στο wiki τι παρατηρείτε στη μορφή της εφημερίδας που έχετε αναλάβει. Συμπεριλάβετε στις παρατηρήσεις σας τους παρακάτω τομείς και ό,τι άλλο νομίζετε πως πρέπει να αναφερθεί:

Χρώματα

Δομή της σελίδας

Διαφημίσεις

Δυνατότητα σύνδεσης με μέσα κοινωνικής δικτύωσης (facebook, tweeter, google+)

Δυνατότητα αποθήκευσης και εκτύπωσης

Δυνατότητα αναζήτησης άρθρου

Δυνατότητα για σχόλια των αναγνωστών

Αποστολή 2η

 Αφού διαβάσετε προσεκτικά το άρθρο που έχετε αναλάβει, απαντήστε στις ερωτήσεις:

1. Ποιο γεγονός θεωρεί ο συντάκτης του κειμένου ως «είδηση» που πρέπει να αφηγηθεί στο κοινό και για ποιο λόγο;
2. Ποιος είναι ο ρόλος του τίτλου στο άρθρο; Υπάρχει κάποιου είδους αξιολόγηση (αρνητική ή θετική) στον τίτλο σχετικά με το αφηγούμενο γεγονός;
3. Α) Ποιες πληροφορίες μας δίνει ο συντάκτης του κειμένου στην πρώτη παράγραφο του κειμένου; Β) Σκεφτείτε αν οι πληροφορίες αυτές συνοψίζουν το περιεχόμενο του άρθρου του και αν συνδέονται με τον τίτλο του.

4. A) Ποιες πληροφορίες μας δίνονται σχετικά με τον τόπο, τον χρόνο και τους πρωταγωνιστές των γεγονότων; B) Οι πληροφορίες αυτές είναι συγκεντρωμένες σε ένα συγκεκριμένο σημείο του ειδησεογραφικού κειμένου ή είναι διάσπαρτες;
5. A) Η αφηγούμενη εξέλιξη της δράσης ακολουθεί τη χρονική ακολουθία των γεγονότων ή παρατηρούνται επαναλήψεις και αναδρομές; B) Για ποιο λόγο γίνεται αυτό;
6. A) Ποιες πληροφορίες μας δίνει ο συντάκτης σχετικά με τις συνέπειες των αφηγούμενων γεγονότων και πιθανούς τρόπους επίλυσης για αποκατάσταση της ισορροπίας; B) Σε ποιο σημείο του άρθρου γίνεται αυτό;
7. Υπάρχει κλείσιμο στο άρθρο όπου ο συντάκτης, αφού τερματίσει την εξέλιξη της δράσης και τα αποτελέσματά της, εκφράζει ρητά τη στάση του (θετική ή αρνητική) απέναντι στα γεγονότα;
8. A) Ο συντάκτης επιχειρεί να κρατήσει αποστασιοποιημένη στάση απέναντι στα γεγονότα; B) Με ποιο τρόπο το κάνει αυτό;
9. Η αξιολόγηση των γεγονότων γίνεται άμεσα (με ρητό σχολιασμό του συντάκτη) ή έμμεσα;
10. Ποια γλωσσικά μέσα επιλέγει ο συντάκτης για την αξιολόγηση;
11. Η αξιολόγηση αυτή σε ποια ιδεολογική τοποθέτηση του συντάκτη παραπέμπει και ποια συμπεράσματα μπορούμε να βγάλουμε για την ιδεολογία της εφημερίδας;

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Σε συμφωνία με τη συντάκτρια του σεναρίου «η ανάλυση της είδησης ως αφηγηματικής και ιδεολογικής κατασκευής θα μπορούσε να επεκταθεί και στον τηλεοπτικό λόγο.»

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Από τις προτεινόμενες δραστηριότητες του αρχικού σεναρίου παραλείφθηκε η αναφορά στα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχουν τα δημοσιευόμενα άρθρα, με την ελπίδα να μας δοθεί η ευκαιρία να πραγματοποιηθεί στα επαναληπτικά μαθήματα. Παραλείφθηκε, επίσης, η μετασχηματιστική πρακτική που προτείνεται ως τελευταία δραστηριότητα στο συνταγμένο σενάριο. Άλλη μεταβολή ήταν ότι οι δραστηριότητες της ανοιχτής διδασκαλίας (κριτική πλαισίωση και αποδόμηση, σύγκριση κειμένων) δεν έγιναν προφορικά, αλλά με συνδυασμό καταγραφής σημειώσεων στο wiki και προφορικής παρουσίασης από τις ομάδες.

Σε σύγκριση με το προτεινόμενο σενάριο, χρειάστηκαν περισσότερες ώρες για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων των φύλλων εργασίας. Εν μέρει αυτό οφείλεται στην επιλογή της είδησης. Ήταν ανάγκη, για παράδειγμα, να αφιερώσουμε μία ώρα για την κατανόηση του θεσμού των Π.Π.Σ. ώστε οι μαθητές να αντιληφθούν τη φορτισμένη ατμόσφαιρα που μεταφέρουν τα ειδησεογραφικά κείμενα.

Κατά τη διατύπωση συμπερασμάτων που αφορούν στη ρητή ή υπόρρητη τοποθέτηση του συντάκτη των κειμένων και στις ιδεολογικές τοποθετήσεις, υπήρξαν δυσχέρειες. Εμπόδιο ήταν αφενός η πολύ μικρή ή καθόλου εμπειρία των μαθητών στην ανάγνωση κειμένων με υψηλό πληροφοριακό φορτίο, η μικρή εξοικείωσή τους με το πολιτικό σκηνικό και, σε μεγάλο βαθμό, η περιορισμένη γλωσσική τους ικανότητα, ιδίως στη διατύπωση αφηρημένων εννοιών. Τα εμπόδια, ωστόσο,

προσπελάστηκαν σε ικανοποιητικό βαθμό. Οι μαθητές δήλωσαν αρκετά ικανοποιημένοι από την εφαρμογή του σεναρίου, αλλά εκτίμησαν ότι ήταν απαιτητικό και χρειάστηκε να εργαστούν στο σπίτι για να ολοκληρωθούν οι εργασίες τους.

Όσον αφορά στο θεωρητικό πλαίσιο και τους στόχους της εφαρμογής, υλοποιήθηκαν αρκετές από τις αρχικές αναφορές. Σημαντικό ποσοστό των μαθητών συνειδητοποίησε ότι η γλώσσα αλληλεπιδρά διαρκώς με ιδεολογίες και σχέσεις εξουσίας. Σε έναν βαθμό επιτεύχθηκε έτσι η αφύπνισή τους μπροστά στα προϊόντα των Μ.Μ.Ε. μέσω της κριτικής γλωσσικής επίγνωσης. Επιπλέον, αντιλήφθηκαν τον διαμεσολαβητικό ρόλο του ειδησεογραφικού λόγου μεταξύ γεγονότος – αποδέκτη και πως η γλώσσα είναι κοινωνική κατασκευή που υφίσταται μεταβολές και γίνεται πεδίο ανταγωνισμού δυνάμεων. Στη διάρκεια της εφαρμογής αλλά και μετά, μερικοί μαθητές εξέφρασαν την πεποίθηση ότι οι γνώσεις και εμπειρίες που αποκτούν στο γλωσσικό μάθημα φαίνεται να μη συμβάλλουν απλώς στην πρόοδό τους σε ένα μεμονωμένο γνωστικό αντικείμενο, αλλά ενισχύουν τη γνώση τους για τον κόσμο και δυναμώνουν την ικανότητά τους να τον αντιλαμβάνονται ως ανεξάρτητα άτομα.

Οι μαθητές, σε πραγματικές συνθήκες ανάγνωσης έξω από το σύνηθες σχολικό πλαίσιο, ασκήθηκαν στον εντοπισμό των τριών επιπέδων της γλώσσας: το επίπεδο της έκφρασης των ιδεών του ομιλητή, το επίπεδο των ταυτοτήτων των εμπλεκόμενων και το επίπεδο της οργάνωσης ενός κειμένου, είτε προφορικού είτε γραπτού λόγου. Η αναγνώριση των επιπέδων αποτελεί σημαντική δεξιότητα για την κατανόηση των μηχανισμών της γλώσσας και βελτίωση της γλωσσικής ικανότητας. Ερμηνεύοντας, δε, τα ποικίλα σημειωτικά συστήματα των πολυτροπικών κειμένων του σεναρίου, αισθάνθηκαν πιο ώριμοι αναγνώστες των πολυτροπικών κειμένων με τα οποία έρχονται καθημερινά σε επαφή, κατά δική τους ομολογία.

Επιγραμματικά, η εφαρμογή του σεναρίου συνέβαλε στην αλλαγή της στάσης των μαθητών απέναντι στα δημοσιεύματα, στην ανάπτυξη της κριτικής ικανότητάς

τους κατά τι και στην καλλιέργεια δεξιοτήτων που χρειάζονται ως ενεργοί πολίτες (Κουτσογιάννης 2012: 7).

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Halliday, M.A.K. 1995. (Προσαρμογή Λύκου Χ.). Η γλώσσα και η αναμόρφωση της ανθρώπινης εμπειρίας, *Ομιλία στο συμπόσιο: Language, Social Life and Critical Thought*,. Αθήνα. <http://www.komvos.edu.gr/periodiko/periodiko1st/default.htm> [25.02.2015]
- Kalantzis, M., Core, B. & E. Arvanitis. 2011. «Ο Εκπαιδευτικός ως Σχεδιαστής: Η Παιδαγωγική στην Εποχή των Νέων Ψηφιακών Μέσων», *Πρακτικά ΙΓ΄ Διεθνούς Συνεδρίου της Παιδαγωγικής Εταιρείας: Αναλυτικά Προγράμματα και Σχολικά Εγχειρίδια: Ελληνική Πραγματικότητα και Διεθνής Εμπειρία*, Γιάννενα, 20-22 Νοεμβρίου 2009, σσ. 27-58. http://neamathisi.com/_uploads/LBDpaidagogikETAIREIA8march.pdf [08.03.2015]
- Κουτσογιάννης, Δ. & Μ. Αλεξίου. 2012. *Μελέτη για τον σχεδιασμό, την ανάπτυξη και την εφαρμογή σεναρίων και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων για τη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας. http://www.greeklanguage.gr/sites/default/files/digital_school/anaptuxe_senarion_-_glossa_deutero bathmia_ekpaideuse..pdf [25.02.2015]
- Λύκου, Χ. 2000. *Η Συστηματική Λειτουργική Γραμματική του M.A.K. Halliday*, <http://www.komvos.edu.gr/periodiko/periodiko2nd/articles/print/lykoy/> [2/1/2015]
- Μποτέλη, Στ. 2014. *Διαβάζοντας ηλεκτρονικά ειδησεογραφικά κείμενα με κριτικό τρόπο*. Διδακτικό σενάριο για τη Νεοελληνική Γλώσσα (Β΄ Γυμνασίου) στο πλαίσιο της Πράξης «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών

σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση». Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

Σπανέλλη Τ., Τσιαγκάνη Θ. (2007), Γράμματα, Λέξεις, Ιστορίες: Το νέο σχολικό εγχειρίδιο για τη Γλώσσα της Α΄ δημοτικού. Ένα βιβλίο για όλους; *Πρακτικά του Ελληνικού Ινστιτούτου Εφαρμοσμένης Παιδαγωγικής και Εκπαίδευσης (ΕΛΛ.Ι.Ε.Π.ΕΚ.)*, 4ο Πανελλήνιο Συνέδριο με θέμα: «Σχολείο Ίσο για Παιδιά Άνισα», Αθήνα, 4- 6 Μαΐου 2007, σ. 153-157.

Χατζησαββίδης, Σ., Χατζησαββίδου Α. 2011. *Γραμματική Νέας Ελληνικής Γλώσσας Α΄, Β΄, Γ΄ Γυμνασίου*. <http://ebooks.edu.gr/courses/DSGYM-A112/document/4bdf08464itx/52404ee4noz/52404f08vasq.pdf> [20/2/2015]

Χατζησαββίδης, Σ. 2001. Η είδηση ως λόγος: χρήση και «παρά-χρηση» των γλωσσικών επιλογών στον ελληνικό ειδησεογραφικό λόγο. *Εφαρμοσμένη Γλωσσολογία 17*. σ. 117-132.

Χοντολίδου, Ε. 1999. Εισαγωγή στην έννοια της πολυτροπικότητας, *Γλωσσικός Υπολογιστής 1999*. 1: 115-117.